

— E S S A Y —

Aandacht voor de vergeten economie

Waardering van vrijwilligerswerk

Als oprichters van Stichting VIPE weten we hoeveel tijd, energie en geld het kost om een goede vrijwilligersorganisatie op te zetten. Niet doen, was geen optie. We kunnen de behoefte die we vervullen niet de rug toedraaien. Een behoefte die is ontstaan door bezuinigingen op de zorg. Ziek zijn is gewoon erg duur. En, pakken wij hier eigenlijk niet de kruimels (de gevolgen) op van een slecht uitgevoerde publieke taak? Wat wij doen? Wij zamelen gebruikte pruiken in, reinigen en modelleren deze, en geven ze vervolgens gratis weg.

TEKST VIVIANNE VAN LEUKEN EN PEGGY VAN DE VIJFEIJKEN, VIPE | BEELD GERARD VAN HAL

Door ons vrijwilligerswerk zijn we ons bewuster geworden van wat vrijwilligerswerk inhoudt en hoe matig dat door de maatschappij op een passende wijze wordt gewaardeerd. Elk uur dat we aan VIPE besteden, kunnen we niet aan onze betaalde baan of ons gezin besteden. Natuurlijk is daar de mogelijkheid van een vrijwilligersvergoeding. Maar hoe die uit te keren als je geen geld verdient als stichting? En hoe zit het met de kosten die we maken? Denk aan de gebruikersvergoeding voor de ruimte, de verpak- en verzendkosten, het drukwerk, een website, etc. Voor exploitatiekosten bestaan geen subsidies en fondsen.

Maar hoe gaaf is het om elke dag te werken aan geluk! Om een organisatie te bouwen die gebaseerd is op vertrouwen en verbinden. Als jij zegt dat je geen pruik nodig hebt, dan krijg je er één van ons. Gratis! Mensen floreren op vertrouwen en verbinding. Wij hoeven ook geen enkele moeite te doen om vrijwilligers te krijgen. En de grootte van onze pruikenvoorraad (ruim 1200 pruiken in vijf jaar tijd) geeft wel aan dat mensen heel goed begrijpen en voelen dat wat wij doen belangrijk is.

Daarnaast maakt vrijwilligerswerk gezonder en gelukkiger en vervult vrijwilligerswerk behoeften waar overheid en bedrijven niet aan toe komen.

Helaas lopen vrijwilligers tegen veel belemmeringen. Denk aan tijd, (voor)oordelen, regelgeving, regels subsidies en fondsenwerving, waardering, vergoedingen, enzovoorts.

Als VIPE delen we graag een aantal duurzame en praktische ideeën om vrijwilligerswerk gepast te waarderen. In de Duurzame Troonrede van dit jaar hield professor Jan Jonker een pleidooi om een nieuwe betekenis aan waarde en de waardering ervan toe te kennen teneinde een meer duurzame samenleving te creëren. Het wordt tijd dat we de waarde van de gemeenschap centraal gaan stellen.

GEPAST WAARDEREN

Jouw werknemer is ook vrijwilliger

Leuk dat NL Doet. Vooral om het bewustzijn over vrijwilligerswerk te vergroten. Als VIPE kunnen we er echter niet veel mee. Het zou mooi zijn als bedrijven die dag niet gebruiken

VIVIENNE VAN LEUKEN:
"ELKE DAG WERKEN AAN GELUK."

als een pr-actie, maar vrijwilligerswerk gaan integreren in hun eigen bedrijfsvoering. Veel van je collega's helpen bij verenigingen en stichtingen, doen mantelzorg. Wat als je van je baas een bepaald percentage van je betaalde tijd mag inruilen voor vrijwilligerswerk? Wat als je bij je beoordelingsgesprek ook wordt gewaardeerd op de waarde die je toevoegt aan de maatschappij?

De lokale sociale en circulaire munt

Een (h)echte samenleving voldoet aan de behoefte van diens 'leden' op praktisch, sociaal en spiritueel gebied. We hebben elkaar nodig. Dat is juist niet erg, maar schept verbinding. Een sterke lokale gemeenschap weeft sociale en economische verbindingen samen. Een tekort aan vrijwilligers is een last voor een gemeenschap. Vrijwilligerswerk creëert een waarde die lastig financieel te berekenen is, maar die wel onze lokale economie positief voedt.

Een mogelijke vorm van passend waarderen is de lokale sociale munt. Uit de vele initiatieven zijn lessen te trekken: wat zijn de voordelen van 'lokaal geld' en welke voorwaarden vergroten de kans van slagen?

**PEGGY VAN DE VIJFEIJKEN: "FRISSE WIND
 NODIG IN WAARDERINGSLAND."**

Uiteraard moet er aan bepaalde voorwaarden voldaan worden om zo'n complementair muntsysteem te laten slagen. Stel je bent als vrijwilliger gewaardeerd met een waardebon gebaseerd op een lokale munt. Die munten kun je niet uitgeven bij de internationale fastfoodketen, maar wel bij de lokale slager. De slager kan met deze munten geen inkopen doen bij de nationale groothandel, maar wel bij de (vee)boer om de hoek. De veeboer kan deze munten ook weer lokaal uitgeven. Een vereiste is dus een gedegen lokale economische infrastructuur, zodat we werkelijk bij elkaar onze boodschappen kunnen doen.

Maar stel je wilt je lokale muntvoorraad uitgeven aan een nieuw kassasysteem? Dan krijg je al snel te maken met een nationale of internationale leverancier. Daarom is lokale overheidssteun een ander belangrijk gegeven. Gemeentes zouden rekeningen kunnen openen in lokaal geld. Je zou met je lokale munt je ID-kaart kunnen betalen, een gemeentelijke vergunning, de hondenbelasting of onroerendezaakbelasting. Dan kan iedereen binnen de lokale gemeenschap de munt ook weer 'kwijt'.

De gemeente Helmond, waar VIPE is gevestigd en waar de meeste van onze vrijwilligers wonen, lijkt groot én klein ge-

noeg om aan deze voorwaarden te voldoen. We zijn als stad niet compleet afhankelijk van import buiten de regio/stad, en we hebben een gemeente met goede banden binnen de gemeenschap. Men kent elkaar. Uniek aan ons voorstel is dat we de waarde die vrijwilligerswerk levert, opnemen in onze lokale economie. Deze omstandigheden zijn echter in veel meer regio's aanwezig. Laten we elkaar inspireren en vooruit helpen.

Waarderingscriteria fondsen en subsidies

Om in aanmerking te komen voor subsidies en geld uit fondsen moet aan allerlei criteria worden voldaan. Deze criteria liggen dan in lijn met het betreffende beleid (armoedebeleid, energie neutraal) of van het betreffende fonds (kinderen laten sporten, noodhulp). Prima, totdat je als stichting merkt dat je nergens bij hoort. Wij geven gratis pruiken weg, maar controleren niet hun financiële huishoudboekje. We kennen veel mensen die officieel niet 'armoeedig' zijn, maar niet het geld hebben om een pruik te kopen. En als je je niet aan de 'armoeeregels' houdt, dan val je bij veel fondsen buiten de boot.

Ook hebben we overleg gevoerd met een zorgverzekeraar. De vergoeding die mensen vanuit de zorgverzekeraar krijgen voor een pruik gaat naar de haarwerker. Zo'n haarwerker is officieel gecontracteerd en moet aan allerlei eisen voldoen. Als VIPE verdienen we niets met ons werk, we maken echter wel kosten. Zo moeten pruiken gereinigd worden en moeten we tijd vrijmaken om mensen te helpen bij het aanmeten en kiezen van een pruik. Dat is vaak een emotioneel proces dat om tijd en aandacht vraagt. Wat als zo'n zorgverzekeraar ons financieel kan bijstaan? Wij besparen immers geld voor hen: verzekerden spreken hun zorgverzekering niet aan om de vergoeding voor een pruik uitgekeerd te krijgen.

Eén zorgverzekeraar was in eerste instantie enthousiast. Maar vijf gesprekken en anderhalf jaar later was de conclusie: "Het enige dat we jullie kunnen verstrekken is de standaard vergoeding, maar dan moeten jullie wel een officiële zorgverlener worden." Concreet betekent dit dat we een zorgadministratie moeten gaan voeren, zorgplannen moeten schrijven, etc. Daar zouden we een fulltime kracht voor moeten inhuren. Die we dan weer van de ontvangen vergoedingen kunnen betalen. Nee dank u wel.

Het is erg moeilijk om buiten de vastgestelde (financierings)systemen te opereren, ook al zou je dat willen. Daarom willen we graag een breder kader voorstellen op basis waarvan gelden vertrekt kunnen worden. We denken hierbij aan

**"UITEINDELIJK GAAT HET OM
HET CREËREN VAN EEN MEER
DUURZAME WELVAART VOOR ALLEN"**

de kaders van Positieve Gezondheid en de Sustainable Development Goals. Wat ons betreft mag er een vernieuwende wind gaan waaien in waarderings- en toekenningsland.

Positieve Gezondheid

Machteld Huber introduceerde het concept 'Positieve Gezondheid' in 2012. In dit concept wordt gezondheid niet meer gezien als de af- of aanwezigheid van ziekte, maar als het vermogen van mensen om met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen om te gaan en zoveel mogelijk de eigen regie te voeren. In deze visie is gezondheid niet meer het domein van de zorgprofessionals, maar van ons allemaal. Er worden zes gezondheidsdimensies onderscheiden, die je ook kunt toepassen om het werk van vrijwilligersorganisaties te waarderen: lichaamsfuncties, mentale functies en -beleving, spirituele/existentiële dimensie, kwaliteit van leven, sociaal maatschappelijke participatie en dagelijks functioneren. Als VIPE kunnen we eenvoudig beargumenteren dat we op vier van deze dimensies positief scoren.

Sustainable Development Goals

De Verenigde Naties hebben zeventien doelen (en 169 targets) vastgesteld om van de wereld een betere plek te maken. Ook deze Sustainable Development Goals vormen een mooie lijst om het werk van vrijwilligersorganisaties te waarderen:

Wij zien VIPE hier op zeker zes van de zeventien doelstellingen 'scoren'. Zo leveren we een positieve bijdrage aan 'Geen Armoede' (nummer 1) door pruiken gratis beschikbaar te stellen en werken we samen om doelstellingen te bereiken (nummer 17). We werken bijvoorbeeld samen met het onderwijs (Fontys Hogeschool Eindhoven) door studenten onderzoeksprojecten te laten opstellen en uitvoeren met als onderwerp 'pruiken en afvalstromen' en 'hygiënisch schone pruiken'.

UITNODIGING

Het waarderen van vrijwilligerswerk is nog de sluitpost van de begroting, de vergeten economie. Daarom komen we met deze visie op gepast waarderen. Een visie die verder gaat dan enkel het waarderen van de vrijwilliger. Het gaat uiteindelijk om het creëren van een meer duurzame welvaart voor allen. Gepast waarderen van vrijwilligerswerk hoort daarbij. We willen iedereen van harte uitnodigen om mee te denken. Onze maatschappij verandert in rap tempo. Met de gedachten en overtuigingen van waaruit we het altijd al hebben georganiseerd gaan we onze grenzen bereiken, of hebben we ze al bereikt. Het heeft goed gewerkt, maar het is tijd voor innovatie. Niet alleen technologische innovatie, maar ook sociale innovatie, democratische innovatie en economische innovatie, gericht op het creëren van een meer duurzame welvaart voor iedereen. ■

Vivienne van Leuken en Peggy van de Vijfeijken zijn oprichters en bestuurders van Stichting Vipe (www.vipepruiken.nl, info@vipepruiken.nl).